

Προβλήματα και ελλείψεις στα Ελληνο-Ισπανικά και Ισπανο-Ελληνικά λεξικά

Μαριάνο Βιγιέγας Ερνάντεθ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκμάθηση της ισπανικής γλώσσας στην Ελλάδα έχει αυξηθεί αισθητά κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι χρόνων. Η έντονη της παρουσία, αφενός σε ανώτατα και μεσαία εκπαιδευτικά ιδρύματα αλλά και σε κέντρα ξένων γλωσσών, κρατικά και ιδιωτικά, και αφετέρου, η μεγάλη συμμετοχή των ελλήνων στις εξετάσεις πιστοποίησης του Ινστιτούτου Θερβάντες και του ανερχόμενου, στην περίπτωση των ισπανικών, Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, δείχνουν πως βρίσκεται ανάμεσα στις πιο δημοφιλείς ξένες γλώσσες στη χώρα.

Το εν λόγω φαινόμενο ήταν λογικό να δημιουργήσει στην αγορά την ζήτηση από πλευράς μαθητών, δασκάλων, καθηγητών αλλά και μεταφραστών, υλικού λεξικογραφικού και ορολογικού χαρακτήρα που να διευκολύνει τη διαδικασία της εκμάθησης της γλώσσας και την ενασχόληση με αυτή. Αυτό το κενό έσπευσαν να καλύψουν οι εκδοτικοί οίκοι με τη βοήθεια επιστημόνων, έχοντας ως αποτέλεσμα την ποικιλία δημοσιευμάτων που σήμερα γεμίζουν, ως ένα βαθμό, τα ράφια βιβλιοπωλείων και βιβλιοθηκών.

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να προβάλει τα πιο δημοφιλή και σημαντικά από αυτά τα δημοσιεύματα μαζί με μια τεκμηριωμένη ανάλυση που θα παρουσιάσει τα πιθανά προβλήματα στη δομή και τη χρήση τους, και τις ελλείψεις που αυτά εμφανίζουν. Για μια πιο σαφή ανάγνωση αυτών των ζητημάτων, τα αντικείμενα προς ανάλυση θα χωριστούν σε τρεις κατηγορίες όσον αφορά στη φύση τους: αμιγώς δίγλωσσα λεξικά, πολύγλωσσα εικονογραφημένα λεξικά που περιλαμβάνουν την ισπανική και την ελληνική, και γλωσσάρια εξειδικευμένης ορολογίας.

Problems and deficiencies in the Greek-Spanish and Spanish-Greek dictionaries

Mariano Villegas Hernández

ABSTRACT

The learning of the Spanish language in Greece has increased significantly over the last twenty years. On the one hand, its strong presence, both at senior and middle schools and language centers, public and private, and on the other hand, the large participation of Greeks in the certification exams of the Cervantes Institute and the ascending, in the case of Spanish Language, National Certificate of Language, show that Spanish is among the most popular foreign languages in the country.

As expected, this phenomenon created market demand on the part of students, teachers, professors, and translators as well, for materials of lexicographical and terminological nature, in order to facilitate the process of learning the language and dealing with it. The publishing houses rushed to fill this gap with the help of scientists, leading to a variety of publications currently filling, to some extent, the

shelves of bookstores and libraries.

The purpose of this paper is to highlight the most popular and important of these publications and, along with a factual analysis, to present potential problems in their structure and use, and the shortcomings they exhibit. For a more clear reading of these issues, the objects for analysis will be divided into three categories with regard to their nature: purely bilingual dictionaries, multilingual illustrated dictionaries which include Spanish and Greek, and glossaries of specialized terminology.

0 Εισαγωγή

Η εκμάθηση της ισπανικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας έχει σημειώσει τα τελευταία είκοσι χρόνια μια σημαντική ανοδική τάση ανά τον κόσμο. Αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου είναι η όλο και πιο έντονη παρουσία της στις πέντε ηπείρους, που εκπροσωπείται από τις διάφορες έδρες του Ινστιτούτο Θερβάντες [1] αλλά και από άλλα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα και φορείς. Κατά συνέπεια έχουν εμφανιστεί στην εκπαιδευτική αγορά πολλαπλά προγράμματα επιμόρφωσης καθηγητών της ισπανικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας, υπό τη μορφή μεταπτυχιακού ή πιστοποιητικού σεμιναρίου, με αφορμή τον εκσυγχρονισμό των μεθόδων διδασκαλίας όπως και την εφαρμογή καινούριων θεωριών που προσπαθούν να ακολουθήσουν κατά το δυνατόν πιο πιστά το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες [2], κύριο ρυθμιστή των έκαστων γλωσσικών επιπέδων. Επιπρόσθετο αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η πληθώρα εγχειριδίων και συναφών δημοσιευμάτων μέσα στα οποία βρίσκει τη θέση του το υλικό λεξικογραφικού και ορολογικού χαρακτήρα που προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών, δασκάλων, καθηγητών και μεταφραστών.

Όλα τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά έχουν στην περίπτωση της εκμάθησης της ισπανικής γλώσσας στην Ελλάδα μια ιδιαίτερη σημασία. Είναι γεγονός ότι το 2004 και το 2005 η Ελλάδα κατείχε την πρώτη θέση σε αριθμό υποψηφίων στις εξετάσεις για την απόκτηση του Διπλώματος της Ισπανικής ως ξένης γλώσσας του Ινστιτούτο Θερβάντες, πράγμα που αντανάκλα, κατά κάποιον τρόπο, τη δραστηριότητα που υπάρχει γύρω από την εκμάθηση της ισπανικής σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Μέση Εκπαίδευση, φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα.

Σκοπός αυτής της ανακοίνωσης είναι η σύντομη επισκόπηση των πιο διαδεδομένων λεξικών

---

¹ Βλ. ενδεικτικά http://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes/direcciones_contacto/sedes_mundo.htm

² Βλ. ενδεικτικά http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/CADRE_EN.asp

και γλωσσάρων που κυκλοφορούν σε έντυπη μορφή στην αγορά, τα οποία, πιθανώς, χειρίζονται όσοι ασχολούνται με δραστηριότητες διδασκαλίας, εκμάθησης και μετάφρασης από και προς τα ισπανικά και τα ελληνικά. Η σχετική βιβλιογραφία θα εξεταστεί όσον αφορά στη δομή, την επιλογή λημμάτων, τον χρήστη στον οποίο απευθύνεται και τα προβλήματα που εμφανίζονται στη χρήση της. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για μία παρουσίαση που θα ψέξει ή θα παινέψει τις υπάρχουσες εκδόσεις, αλλά για μία απλή επιθεώρηση που αποβλέπει στη βελτίωση τυχόν επανεκδόσεων αυτού του λεξικογραφικού υλικού που ήδη κυκλοφορεί, και στο να λειτουργήσει ως κίνητρο για μέλλουσες καινούριες εκδόσεις ώστε να μπορέσουν να αποφύγουν τα προβλήματα και τις ελλείψεις για τα οποία θα γίνει λόγος στη συνέχεια.

1 Υλικό λεξικολογικού και ορολογικού χαρακτήρα

Το υλικό λεξικολογικού και ορολογικού χαρακτήρα κατέχει έναν αποφασιστικό ρόλο στη διδασκαλία και εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, πόσο μάλλον όταν αφορά σε μεταφραστικές διαδικασίες, όπου κύριος σκοπός είναι, ή θα έπρεπε να είναι, η πλήρης μεταφορά εννοιών από τη μια γλώσσα στην άλλη με βάση την ακρίβεια και τη σαφήνεια. Λογικό είναι, λοιπόν, η καθεμία από τις τέτοιου είδους δημοσιεύσεις να παρουσιάζει διαφορές που απαντούν στη φύση και τους στόχους του έργου. Αλλιώς θα πρέπει να συγγραφεί, δηλαδή, ένα υλικό που απευθύνεται σε μαθητές των πρώτων και μεσαίων βαθμίδων μιας ξένης γλώσσας, και διαφορετικά θα πρέπει να είναι τα περιεχόμενά του όταν αυτά σπεύδουν να διευκολύνουν τον μεταφραστή ενός, λόγου χάρη, σύνθετου τεχνικού ή νομικού κειμένου.

Θέτοντας αυτήν την προϋπόθεση ως αδιαμφισβήτητη, η ανάλυση ξεχωρίζει τα υπάρχοντα έργα σε τρεις μεγάλες ομάδες. Την πρώτη ομάδα αποτελούν τα λεγόμενα δίγλωσσα ισπανο-ελληνικά, ελληνο-ισπανικά λεξικά. Τη δεύτερη την αντιπροσωπεύουν τα εικονογραφημένα λεξικά που περιλαμβάνουν, συνήθως ανάμεσα σε άλλες γλώσσες, την ισπανική και την ελληνική. Τέλος, βρίσκονται τα γλωσσάρια εξειδικευμένης ορολογίας. Η ανάλυση θα εστιάσει πρώτα από όλα στον πρόλογο κάθε έργου, στις περιπτώσεις όπου αυτός υπάρχει, δεδομένου ότι είναι το σημείο από όπου ξεκινάει ή θα έπρεπε να ξεκινήσει ο χρήστης τέτοιου υλικού, ώστε να καταλάβει σε τι μπορεί ή δεν μπορεί να το βοηθήσει το υλικό που έχει ανά χείρας, όπως και το πώς πρέπει να το χειριστεί. Και σε δεύτερο επίπεδο θα εξεταστεί το έργο εν συνόλω ώστε να εμφανιστούν, κατά το δυνατόν, τα προβλήματα και τις ελλείψεις που πρέπει να έχει υπόψη του όποιος το χρησιμοποιεί.

2 Δίγλωσσα λεξικά

Στην περίπτωση του δίγλωσσου λεξικού, τρία είναι τα χαρακτηριστικά στα οποία, καταρχήν, το εν λόγω έργο πρέπει να αναφέρεται στο πρόλόγό του. Πρώτον, σε ποιον απευθύνεται, για ποιον γράφηκε, δηλαδή, το λεξικό. Δεύτερον, θα πρέπει να εξηγήσει ποια ήταν τα

κριτήρια που οδήγησαν τη συγγραφική ομάδα να καταλήξει στο λημματολόγιο που αποτελεί το έργο, και ποιες ήταν οι πηγές από τις οποίες αυτό αντλήθηκε. Και τρίτον, να παρουσιάζει σαφείς οδηγίες για το πώς πρέπει να χρησιμοποιηθεί το υλικό, και να εξηγήσει το πώς λειτουργεί η μικροδομή του λήμματος, ποιες πληροφορίες δίνονται και πώς πρέπει αυτές να ερμηνευτούν.

ΕΛΛΗΝΟ-ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΜΕΔΟΥΣΑ

Ίσως το πιο διαδεδομένο, μέχρι πρότινος, αυτό το λεξικό δεν περιέχει πρόλογο που να εξηγεί τα κύρια χαρακτηριστικά της δομής του. Το μόνο επεξηγηματικό-βοηθητικό υλικό που προσφέρεται στο χρήστη είναι ένας πίνακας συντμήσεων, όπου πρώτα παρουσιάζονται αυτά που είναι γραμμένα με λατινικούς χαρακτήρες και ακολουθούν αυτά με ελληνικούς. Η κατανομή αυτών απαντά στην αλφαβητική σειρά τους, έτσι μετά τη σύντμηση πανεπ. *πανεπιστημίο (έτσι γραμμένο), ακολουθεί η σύντμηση πληθ. πληθυντικός. Επίσης παρουσιάζει την επεξήγηση των συμβόλων (τρία συνολικά) που χρησιμοποιεί μέσα στο λημματολόγιο.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε δύο στήλες ανά σελίδα όπου το κάθε λήμμα είναι γραμμένο με πεζά εντονότυπα γράμματα, ακολουθεί η μορφολογική πληροφορία (ρήμα μεταβατικό/αμετάβατο, επίθετο, επίρρημα, και στην περίπτωση του ουσιαστικού αναφέρεται μόνο το γένος) στα ισπανικά, και τέλος, η αντίστοιχη ή αντίστοιχες λέξεις στα ισπανικά. Σπανίως συμπεριλαμβάνονται παγιωμένες φράσεις και δεν υπάρχουν ιδιωτισμοί και εκφράσεις. Δεν δίνονται άλλες πληροφορίες όπως η προφορά, το ελληνικό άρθρο της λέξης, όταν πρόκειται για ουσιαστικό, τα επίθετα μόνο εμφανίζουν το αρσενικό γένος, και τα ρήματα μόνο το πρώτο πρόσωπο.

Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση στο χρήστη μιας και, για παράδειγμα, δεν μπορεί να καταλάβει αν το ρήμα αγαπώ κλίνει όπως το πληροφορώ, ούτε ποια είναι οι θηλυκή και ουδέτερη μορφές των επιθέτων, και πολύ πιθανόν θα σχηματίσει το πληθυντικό της λέξης ταξί όπως αυτό της λέξης σκαμνί αναλογικά, εφόσον δεν δίνει καμία πληροφορία για τα άκλιτα ουδέτερα της ελληνικής.

Από τη στιγμή που δεν παρουσιάζει παραδείγματα σε μικρές προτάσεις, ο χρήστης δε μπορεί να καταλάβει παρά μόνο μία αντιστοιχία ένα προς ένα, στις περιπτώσεις όπου μόνο παρουσιάζει μία αντίστοιχη λέξη στα ισπανικά. Στις περιπτώσεις όπου η λέξεις που αντιστοιχούν είναι περισσότερες από μία, ο χρήστης αδυνατεί να καταλάβει ποια είναι αυτή που πρέπει να χρησιμοποιήσει για να εκφράσει αυτό που ψάχνει. Υπάρχουν, όμως, περιπτώσεις, λόγω της πολυσημίας μίας λέξης όπου μας δίνει συνώνυμα της λέξης σε παρένθεση. Όπως, λόγου χάρη, στο λήμμα κανονίζω όπου μας δίνει το ρυθμίζω, το

διευθετώ, το ορίζω, το οργανώνω, το εκδικούμαι και το σκοτώνω, όπου χρήστης θα πρέπει να ανατρέξει να βρει τις σημασίες αυτών των εν δυνάμει καινούριων για αυτών λέξεων, αν θέλει να καταλάβει τι ακριβώς εννοεί το λήμμα.

ΙΣΠΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΜΕΔΟΥΣΑ

Μεγαλύτερο από την ελληνοϊσπανική εκδοχή, το λεξικό αυτό ξεκινά με μερικές επεξηγήσεις που αφορούν κυρίως στη μικροδομή του λήμματος και στην εξήγηση των συντμήσεων ΛΑΜ (λατινοαμερικάνικα) και Μεξ. (μεξικάνικα), χωρίς να αναφέρει, όμως, γιατί διάλεξε αυτόν τον τρόπο διάκρισης, ούτε γιατί δεν διάλεξε άλλες τοπικές παραλλαγές της ισπανικής όπως, για παράδειγμα, αυτή της Αργεντινής. Ακολουθεί ο πίνακας φωνητικών συμβόλων και ο πίνακας συντμήσεων. Όπως και στην ελληνοϊσπανική έκδοση, δεν αναφέρει από πού προέρχεται το ληματολόγιο, τι σκοπούς εξυπηρετεί το έργο και σε ποιους απευθύνεται. Σχετικά με αυτό το τελευταίο, δεν κάνει παρά μόνο μία σύντομη αφιέρωση του εκδότη σε όσους ασχολούνται με τα ισπανικά.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε δύο στήλες ανά σελίδα όπου το κάθε λήμμα είναι γραμμένο με πεζά εντονότυπα γράμματα, ακολουθεί ανάμεσα σε αγκύλες η φωνητική απεικόνιση της λέξης, η μορφολογική πληροφορία (ρήμα μεταβατικό/αμετάβατο, επίθετο, επίρρημα, και στην περίπτωση του ουσιαστικού αναφέρεται μόνο το γένος) στα ελληνικά, και τέλος, ακολουθούν η αντίστοιχη ή αντίστοιχες λέξεις στα ελληνικά. Συμπεριλαμβάνει επίσης μερικές φράσεις, εκφράσεις και ιδιωτισμούς της ισπανικής, αλλά δεν αναφέρει πουθενά με πιο κριτήριο διάλεξαν τα στοιχεία ενσωματώθηκαν. Δε δίνονται άλλες πληροφορίες όπως το γένος ούτε τα άρθρα της ελληνικής λέξης, όταν πρόκειται για ένα ουσιαστικό, και τα ρήματα μόνο εμφανίζονται με τη μορφή του απαρεμφάτου, επομένως όσο και να βοηθηθεί ο χρήστης με τους πίνακες γραμματικής που περιέχει το έργο στις τελευταίες σελίδες, θα του είναι ιδιαίτερα δύσκολο να σχηματίσει ανώμαλες μορφές μερικών ρημάτων.

Ανάμεσα στα προβλήματα που παρουσιάζει αυτό το λεξικό υπάρχουν ανύπαρκτα λήμματα της ισπανικής, λαθεμένοι ιδιωτισμοί και μορφολογικοί χαρακτηρισμοί, και, σε μερικές περιπτώσεις, σύγχυση ανάμεσα στις αντίστοιχες προτεινόμενες λέξεις στα ελληνικά, εφόσον δεν εξηγεί τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσά τους. Αν και αυτό αποτελεί αδύνατο εγχείρημα, μιας και δε φαίνεται να έχουν βασιστεί στη συχνότητα χρήσης της κάθε αντίστοιχης ελληνικής λέξης.

ΤΟ ΝΕΟ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΤΕΧΤΟ

Αυτό το λεξικό αποτελεί την εμπλουτισμένη και βελτιωμένη εκδοχή του πρώτου λεξικού που παρουσιάστηκε, υπογεγραμμένο από τον ίδιο λεξικογράφο. Στο εξώφυλλό του μπορεί κανείς να διαβάσει ότι πρόκειται για «το πιο ολοκληρωμένο ελληνο-ισπανικό λεξικό. Ένα πολύτιμο

και απαραίτητο εργαλείο για τη διδασκαλία & την εκμάθηση της γλώσσας, για την ερμηνεία κειμένων, για τον μεταφραστή υψηλών απαιτήσεων». Και πράγματι, αυτό το έργο ήρθε να καλύψει ένα μεγάλο κενό που υπήρχε στην αγορά με τα σαράντα δύο χιλιάδες του λήμματα και τις εξήντα χιλιάδες έννοιες που βρίσκονται σε αυτά.

Στον πρόλογο λέει ότι «το έργο προχωρά από το λεκτικό προς το συντακτικό, προτείνοντας, εκτός από τις μεμονωμένες έννοιες, λύσεις συντακτικής δομής». Σε όλο τον πρόλογο δεν μπορεί να βρει ο χρήσης, όμως, τις απαραίτητες οδηγίες που θα τον διευκολύνουν στη μεταχείρισή του. Δεν αναφέρει τίποτα για τη δομή των λημμάτων, και το μόνο που παρουσιάζει είναι μία καλογραμμένη σύντομη προσωπική θεωρία γύρω από το τι είναι η μετάφραση και το πώς αυτή πρέπει να λειτουργεί σύμφωνα με τα πιστεύω των δύο υπογραφόντων. Αλλά, λόγω της έλλειψης οποιασδήποτε άλλης πληροφορίας, δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται για μία βιβλιοκρισία και όχι για τις οδηγίες και εξηγήσεις που θα έπρεπε να προλογίσουν το έργο. Ακολουθούν οι λίστες συντομογραφιών και συμβόλων στα ελληνικά και τα ισπανικά.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε δύο στήλες ανά σελίδα όπου το κάθε λήμμα είναι γραμμένο με πεζά εντονότυπα γράμματα, ακολουθούν, στην περίπτωση των επιθέτων, οι καταλήξεις των θηλυκού και ουδέτερου γενών, η μορφολογική πληροφορία (ρήμα μεταβατικό/αμετάβατο, επίθετο, επίρρημα, και, στην περίπτωση του ουσιαστικού, το γένος) στα ισπανικά, και τέλος, ακολουθούν η αντίστοιχη ή αντίστοιχες λέξεις στα ισπανικά. Συμπεριλαμβάνει επίσης, αναλόγως του λήμματος όπως είναι λογικό, με εντονότυπα γράμματα μερικές φράσεις, εκφράσεις, ιδιωτισμούς και συχνούς συνδυασμούς λέξεων της ελληνικής. Δε δίνονται όμως, άλλες πληροφορίες όπως η προφορά της λέξης, το γένος ούτε τα άρθρα της ισπανικής λέξης που αντιστοιχεί, όταν πρόκειται για ένα ουσιαστικό, και τα ρήματα μόνο εμφανίζονται με τη μορφή του πρώτου προσώπου του ενικού με τις δυσκολίες για τον χρήστη που αυτό προκαλεί, όσον αφορά στις συζυγίες, ανώμαλες μορφές, κτλ.. Επίσης παρουσιάζει ασαφείς πληροφορίες μορφολογικού χαρακτήρα που προσπαθεί να λύσει με τα άφθονα παραδείγματα φράσεων που παρουσιάζει μέσα στο κάθε λήμμα.

Τέλος περιέχει ένα παράρτημα της νεοελληνικής γραμματικής.

Το γεγονός ότι δεν αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο σχηματίστηκε το λημματολόγιο κάνει τον χρήστη να μην καταλαβαίνει με τι συχνότητα εμφανίζονται οι ελληνικές λέξεις μέσα στο γραπτό ή προφορικό λόγο, και σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί οι αντίστοιχες της ισπανικής να προκαλούν σύγχυση στον μαθητή αρχάριου ή μεσαίου επιπέδου, επομένως δε φαίνεται να είναι ένα εργαλείο που απευθύνεται σε όλους τους χρήστες.

ΕΛΛΗΝΟ-ΙΣΠΑΝΙΚΟ, ΙΣΠΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, GRAM EDICIONES

Μέσα στην εισαγωγή του λεξικού η λεξικογραφική ομάδα ομολογεί πως δεν έχει «την πρόθεση να παρουσιάσει μια εξαντλητική έρευνα. Ο λεξικολογικός πλούτος και των δύο γλωσσών είναι τόσοσ ώστε, εμφανώς, είναι αδύνατο να περιοριστεί σε μερικές σελίδες ενός λεξικού, που αποτελεί την πρώτη εκδοτική λεξικογραφική προσπάθεια στην Ισπανία». Αναφέρεται επίσης στην ιδιαίτερη περίπλοκη κατάσταση στα νεοελληνικά «διότι δεν υπάρχει μια απόλυτη λεξικολογική ρύθμιση» και δικαιολογεί με αυτόν τον τρόπο την απόφαση να παραθέσουν συγχρόνως μερικά λήμματα τόσο στη δημοτική όσο και στην καθαρεύουσα, ώστε αυτό το έργο να χρησιμεύσει στην κατανόηση πολλών δημοσιογραφικών και λογοτεχνικών κειμένων. Σημειώνει, από την άλλη πλευρά, πως για τα ισπανικά χρησιμοποιήθηκε ως βάση το Λεξικό της Βασιλικής Ακαδημίας, που «αποτελεί το έγκυρο λεξικό για τους ισπανόφωνους». Τέλος δίνει οδηγίες χρήσης του έργου, αναλύοντας τη σύνταξη της μικροδομής του λεξικού. Παραθέτει επίσης πίνακες συμβόλων, συντομογραφίες, αλφάβητο, συμπλέγματα συμφώνων και στις δύο γλώσσες, και συμπλέγματα φωνηέντων στην περίπτωση της ελληνικής. Επιπλέον περιέχει δίγλωσσους καταλόγους κυρίων ονομάτων και γεωγραφικών όρων.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε δύο στήλες ανά σελίδα όπου το κάθε λήμμα είναι γραμμένο με πεζά εντονότυπα γράμματα, ακολουθούν, όταν πρόκειται για ένα ουσιαστικό το ελληνικό άρθρο, στην περίπτωση των επιθέτων, οι καταλήξεις των θηλυκού και ουδέτερου γενών, η μορφολογική πληροφορία (ρήμα μεταβατικό/αμετάβατο, επίθετο, επίρρημα, και, στην περίπτωση του ουσιαστικού, το γένος) στα ισπανικά και ελληνικά αναλόγως, και τέλος, ακολουθούν η αντίστοιχη ή αντίστοιχες λέξεις. Συμπεριλαμβάνει επίσης, και αναλόγως του λήμματος όπως είναι λογικό, με εντονότυπα γράμματα μερικές φράσεις, εκφράσεις, ιδιωματισμούς και συχνούς συνδυασμούς λέξεων της ελληνικής. Δε δίνεται, όμως, η προφορά της λέξης σε καμία από τις δύο γλώσσες.

3 Εικονογραφημένα λεξικά

Τα εικονογραφημένα λεξικά είναι ένα τελείως διαφορετικό είδος υλικού σε σχέση με τα προαναφερθέντα. Συνεπώς ο χρήστης πρέπει να έχει υπόψη του σε τι μπορεί να του χρησιμεύει. Έτσι, το κοινό στο οποίο απευθύνεται θα εξαρτηθεί, όπως και στα άλλα είδη λεξικών, από τα στοιχεία που το έργο παρουσιάζει.

6ΓΛΩΣΣΟ ΠΛΗΡΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΚΑΥΚΑΣ

Όπως πολύ καλά αναφέρεται στην παρουσίαση του λεξικού, το έργο «καταγράφει τον περιβάλλοντα υλικό κόσμο στον οποίο ο καθένας μας καλείται να είναι γνώστης και χρήστης ενός μεγάλου εύρους ειδικευμένων όρων σε πολυποίκιλους τομείς». Σημειώνει επίσης πως

«απευθύνεται στο ευρύ κοινό ανεξαρτήτου ηλικίας» και δίνει εξηγήσεις για τις δεκαεφτά θεματικές ενότητες που, χωρισμένες σε ενενήντα τέσσερις υποκατηγορίες, το αποτελούν. Αναφέρεται και στην ορολογία που περιλαμβάνει και στους λόγους για τους οποίους μερικές φορές εμφανίζεται μόνο η πιο επίσημη απόδοση, ενώ σε άλλες περιπτώσεις συμπεριλαμβάνεται μαζί της και ο όρος που χρησιμοποιείται ευρύτερα στην καθομιλουμένη. Τέλος προσφέρει και τους διαφορετικούς τρόπους χρήσης του και το παράδειγμα μίας σελίδας όπου επεξηγεί τα κύρια μέρη που τη σχηματίζουν.

Αυτό το μεγάλο λεξικό αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για όσους ασχολούνται με την ισπανική και την ελληνική παρά τους περιορισμούς που εκ φύσεως ενδέχεται να παρουσιάζει. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει δυνατότητα να συμπεριλαμβάνει αφηρημένες έννοιες που εκφράζονται μέσω ουσιαστικών, επιθέτων, επιρρημάτων και ρημάτων, πόσο μάλλον προθέσεις και συνδέσμους. Τέλος, δεν αναφέρει με σαφήνεια γιατί αποφασίστηκαν αυτά τα θέματα και όχι άλλα, ή γιατί μένουν απέξω άλλες υποκατηγορίες που θα μπορούσαν κάλλιστα να συμπεριληφθούν ανάμεσα στα ήδη υπάρχοντα.

Από το ίδιο το λεξικό υπάρχει μία μειωμένη έκδοση που περιέχει μόνο τα ισπανικά και τα ελληνικά, και στην οποία αφαιρέθηκαν μερικές υποκατηγορίες. Όλα τα χαρακτηριστικά που περιγράφηκαν προηγουμένως, παραμένουν ίδια.

4 Ορολογικά λεξικά

Όπως και στην περίπτωση των εικονογραφημένων λεξικών, έτσι και στα έργα εξειδικευμένης ορολογίας τα χαρακτηριστικά είναι διαφορετικά. Κατά συνέπεια, το κοινό στο οποίο απευθύνεται περιορίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό ακόμα, επειδή οι γνώσεις που απαιτούνται, καλούνται να έχουν μια πιο εξειδικευμένη σχέση με τα περιεχόμενα του υλικού που ο χρήστης πρόκειται να συμβουλευτεί.

ΙΣΠΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ & ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΟΙ, ΚΑΟΥΦΜΑΝ

Στον πρόλογο αυτού του έργου, διαβάζει κανείς πως σκοπός του είναι «να καλύψει το υπάρχον κενό για να βοηθήσει [...] τόσο εκείνους που τα ισπανικά είναι το αντικείμενο της δουλειάς τους (καθηγητές, μεταφραστές), όσο και εκείνους που μαθαίνουν την γλώσσα». Και σημειώνει ότι, «έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι ένα τέτοιο λεξικό πάντα θα αριθμεί ελλείψεις, χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές συγκεκριμένα βιβλία εκμάθησης Ισπανικών για ξένους και διάφορα ισπανικά μέσα μαζικής επικοινωνίας». Επίσης επισημαίνει ότι όλες η φράσεις συναντούνται σε ισπανικά λεξικά φράσεων και ότι αφέθηκαν εκτός εκείνες που δεν εντοπίζονται στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, η οποία δεν παρατίθεται στο έργο. Επεξηγεί επίσης τον τρόπο οργάνωσης και δομής των λημμάτων, δίνοντας έτσι μερικές οδηγίες χρήσης. Τέλος, αναφέρει ότι, με σκοπό ο αναγνώστης να κατανοήσει πληρέστερα τη χρήση

των φράσεων, χρησιμοποιούνται οι χαρακτηρισμοί: λαϊκό, χυδαίο, επίσημο ακολουθώντας τα κριτήρια άλλου ισπανικού λεξικού· εφόσον αυτές απαιτούν τη ένταξή τους εντός συγκεκριμένων πλαισίων και καταστάσεων. Επιπλέον, παρατίθεται στο τέλος του έργου ένα ευρετήριο των φράσεων, και προσφέρει μερικές οδηγίες για το πώς να χρησιμοποιηθεί αυτό.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε μία στήλη ανά σελίδα και το εισόδιο λήμμα είναι γραμμένο με κεφαλαία και στο ίδιο χρώμα με τα παραδείγματα στα ισπανικά. Οι αντίστοιχες λέξεις και τα παραδείγματά τους στα ελληνικά είναι σε άλλο χρώμα. Δεν υπάρχει φωνητική πληροφορία για το λήμμα και ο χρήστης πρέπει να συμπεράνει τη μορφοσύνταξη των λημμάτων μέσω των προτεινόμενων παραδειγμάτων.

Το γεγονός ότι δεν υπάρχει βιβλιογραφία και δεν αναφέρονται με σαφήνεια τα σώματα κειμένων ή οι συγκεκριμένες πηγές που χρησιμοποιήθηκαν στη συγγραφή του έργου, αφαιρεί τον επιστημονικό χαρακτήρα που θα μπορούσε να έχει το εν λόγω υλικό. Δεύτερον, το να μην διασαφηνίζεται πότε πρόκειται για μία έκφραση και πότε για ένα ιδιωματισμό, απαιτεί από τον χρήστη επιπρόσθετες γνώσεις των ισπανικών ώστε να μπορέσει να χειριστεί με πλήρη αποτελεσματικότητα το εγχειρίδιο. Τρίτον, οι χαρακτηρισμοί των λημμάτων, παρά την αναφορά στα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν, περιορίζουν σε πολλές περιπτώσεις την κατανόηση του χρήστη όσον αφορά στη σωστή χρήση των εκφράσεων και ιδιωματισμών. Τέλος, οι προτεινόμενες εκφράσεις και ιδιωματισμοί στα ελληνικά, σε αρκετές περιπτώσεις, δείχνουν την αδυναμία των λεξικογράφων, αφενός στο να βρουν το υπαρκτό αντίστοιχο στη γλώσσα στόχο, δεδομένου ότι γίνεται μια ευρεία περιγραφή, και αφετέρου στο να αποσαφηνίσουν τις πιθανές διαφορές στη χρήση που απαντούν στην πραγματολογία της κάθε γλώσσας.

ΛΕΞΙΚΟ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΟΡΩΝ, IASPIS

Αυτό το λεξικό, αφιερωμένο στην θεατρική θεματολογία, προτείνει τις λεκτικές αντιστοιχίες ανάμεσα στα ισπανικά, τα ελληνικά, τα γαλλικά και τα αγγλικά. Δεν περιέχει πρόλογο με οδηγίες χρήσης ή πληροφορίες σχετικές με τη συγγραφή του έργου, ενώ παρουσιάζει ένα σύντομο σημείωμα των συγγραφέων όπου αναφέρεται ότι «είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για όσους σπουδάζουν την θεατρική επιστήμη στο πανεπιστήμιο ή σε δραματικές σχολές, και για όλους αυτούς που κατά κάποιο τρόπο συσχετίζονται με το θεατρικό επάγγελμα». Τέλος, αναφέρει τα θεματικά πεδία των όρων που αποτελούν το έργο.

Τα λήμματα εμφανίζονται σε μία στήλη ανά σελίδα και το εισόδιο λήμμα είναι γραμμένο με πεζά εντονότυπα γράμματα. Ακολουθούν οι προτεινόμενες αντίστοιχες λέξεις στις άλλες τρεις γλώσσες, διαχωρισμένες με πλάγια μπάρα. Το έργο αποτελείται από τέσσερα μέρη αφιερωμένα στην κάθε γλώσσα. Δεν προσφέρεται φωνητική, μορφολογική και συντακτική

πληροφορία σε καμία από τις γλώσσες, ούτε περιέχει παραδείγματα και εικονογραφήσεις.

Πρόκειται, λοιπόν, για ένα ελλιπές υλικό που πιο πολύ μοιάζει με μία συλλογή λιστών όρων όπου το μόνο εμφανές κριτήριο για τη συγγραφή του είναι η ευρεία έννοια του θεάτρου.

5 Συμπεράσματα

Λόγω του περιορισμένου χώρου-χρόνου, ήταν αδύνατον να αναφερθούν όλα τα έργα σχετικά με τα ισπανικά και τα ελληνικά που υπάρχουν στην αγορά. Σε γενικές γραμμές, εμφανίστηκε πως το μεγαλύτερο πρόβλημα που παρουσιάζουν αυτές οι εκδόσεις, έγκειται στο γεγονός ότι προσπαθούν να καλύψουν ένα αισθητά μεγάλο κενό, που συνήθως έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη ελλείψεων η οποία ίσως προέρχεται από ένα παρωχημένο τρόπο σχεδιασμού του έργου.

Για αυτόν το λόγο, προτείνεται να ενισχυθεί ο ρόλος του λεξικού ως εργαλείο εκμάθησης της γλώσσας, στο πλαίσιο των νέων θεωριών της δια βίου εκμάθησης και εκπαίδευσης, γεγονός το οποίο συνεπάγεται την υιοθέτηση νέων θεωρητικών προσεγγίσεων, ενός μοντέλου σχεδιασμού για μια παραγωγική χρήση της γλώσσας, και μιας χρηστοκεντρικής προσέγγισης που να εστιάζει στις ανάγκες των χρηστών και τις ικανότητες τους, απαλλαγμένη από όποιο μοντέλο συμβολικής λειτουργίας.

Τέλος, η στροφή προς τις νέες τεχνολογίες, τα σώματα κειμένων και τους καταλόγους λέξεων που παρουσιάζουν πλούσιες πληροφορίες σχετικές με τη συχνότητα χρήσης και τη μορφοσύνταξη των λέξεων, μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία μιας καινούριας γενιάς έντυπων ή ηλεκτρονικών λεξικών με λιγότερα προβλήματα και ελλείψεις.

Mariano Villegas Hernández

πτυχιούχος Κλασικής Φιλολογίας
Δ. Ρούσσου 17, Τ. Κ. 11526, Αθήνα
Ηλ.ταχ.: tantalo_es@hotmail.com